

מסעות וינגייט בבורמה ולקהם

(ליום-השנה השלישי למותו של צ' א. וינגייט).

נקפה עור שנה מאז נהרג וינגייט, כשהתגש אוירונו בגבעה ליד בישפור ונתרסק, מאז היום בו — ג'נרל כנפיל-כוכבים האישי, שהילך בנתיב כוכבים — לפתע, חישמהר, לאין פשר, כלשוננו של לורד ויול.

הידיעה נשמרה בסוד קרוב לשבוע ימים, הועלמה אפילו ממפקדי הבריגדה שלו בשדה, בסוף אותו מועד פורסם הדבר, והיתה זו מהלומה קשה ביותר לכל אלה שעמדו במלחמה נגד היפנים. קציניו מאנשי משלחתו הראשונה, שנפלו בשבי והיו כלואים בכלא ראנגון סיפרו לי לאחר זמן, כיצר פרצו היפנים לתוך הכלא, משתוללים מרוב שמחה לידיעה זו. קצינים אלה נחקרו פעמים רבות ע"י היפנים, שביקשו לרדה לסוף כוונותיו של וינגייט. היפנים ראו בו אחד המפקדים הגדולים.

עתה, עם היותו לנחלת העבר, ניתנת אפשרות לגשת להערכת חשיבותו האמיתית. נשקפת לו סכנה, שיראו בו מנהיג-גדולה משונה בהליכותיו ומלהיב בעלילותיו, יותר מדמות צבאית רצינית. אני עצמי הוזהרתי חגיגת שלא להצטרף להגלו, מתשש, שאכתיס בכך את טהרת משגתי הצבאית לאין תקנה. מידה גדולה של מרה ניתן להזריק לתוך המימרה הנדושה „צבא פרטי“, שימוש בלתי-נכון במימרה זו, נטל ממנה רוב עוקצה משכבר הימים; על כל פנים, אם היה צבא וינגייט צבא פרטי, הריני מתגאה, כי נמנית על „צבא פרטי“.

אם כך ואם כך, את מושגיו של וינגייט על התיאוריה של חדרה רחקת-טוח, את תרומתו לתוצאות המוצלחות של מסעי בורמה ואת תרומתו השרייה-זקימת למחשבה הצבאית, בכלל, יש לבחון ללא דעות קדומות, בין אם הודעה הקדומה יסורה בהתנגשויות הרבות שגרמה להן אישיותו התקיפה, ובין שהיא נובעת מתוסרת-חש-הפרסמקטיבה, שלקו בו רודפי סנסציות שבעתונים, בברואם לתאר את עלילותיו.

בראש וראשונה יש לדעת, ששני מסעיו בבורמה שונים היו זה מזה לחלוטין, כאשר למטרתם. אולם דבר אחד, העלול להישכח כה תכופות היה משותף לשניהם. מסעיו אלה, גם זה של שנת 1943 וגם זה של 1944, תוכנו לשם התקפה יותר מהתגוננות. המטרה שהציג לו היתה לסייע לקידום המסע הגדול אל מעבר לנהר צ'ינדוין, תכלית מטרתנו אז, אף כי לא נתחו בה באופן סופי עד להתחלת 1945.

עד היום הזה שמורה בזכרוני השעה, בה נלוויתי למי שהיה אז גנרל ויול, לרגל עבודתי עם סגל-התיכון שלו, לפנישה עם מפקד „הארמיה המזרחית“ בספטמבר 1942. מגוי וגאור היה אותה שעה עם גנרל ויול לפתוח בהודמות הראשונה בהתקפה אל מעבר לצ'ינדוין. וכן היה מגוי וגאור עמו לא להירתע מהתלטתו זו עד שיעשה כל מאמץ להתגבר על המכשולים שבדרך. ראש וראשון לאלה היה חוסר מבחיל של אפשרות העבירה בדרך מינפוד. עד לאותו הזמן טרם הוכחו אפשרויות האספקה בדרך האויר, ואספקה בדרך היבשה היתה היחידה שבאה בחשבון. אולם קיוו עדיין שמתוך אגירת אספקה בכיוון אימפאל תתאפשר פתיחת ההקפה במרם של השנה הבאה.

כעבור חודש יצאתי את המפקדה הראשית כדי להצטרף לגנרל וינגייט כמפקד שדרה. האימון בגינגל של „הנפות המרכזיות“ בהודו היה קשה מכל אימון שראיתי מעודי. ועם זאת היו החודשים הללו המרגנים ביותר בכל ימי חיי. רמתו של החייל, הן הבריטי והן הגורקאי, היתה נמוכה. הבריטים כולם נלקחו מתוך בטליון בעל גיל-ממוצע גבוה, שנשלח להודו: לתפקידי חיל-מצב; הגיל הממוצע של הגורקים נחקרב לקצה השני של הסולם, ומראיתם כבני 15. המחסור בגייסות בהודו היה חריף, ולא ניתן להמציא אחרים במקומם.

המסע הראשון של וינגייט

התרכזנו באימפאל בסוף ינואר 1943, לאחר הליכה ברגל מרחק 120 מיל ממסילת הברזל. החטיבה מנתה כ-3,000 איש מכל הדרגות, ערוכים בשלוש שורות בריטיות וארבע גורקיות; כל שורה כבת 350 איש, ובה פלוגת רגלים, מחלקת נשק-מסייע עם שתי מכוונות יריה "ויקס" ומרגמות של 3 אינצ'ס, מחלקת מהנדסים לעבודת-הרס ומחלקת סיור בת 50 איש מתוך "קלעי בורמה". לעולם לא אבקש לפקד על גייסות טובים מאלה האחרונים. אלה היו חיילים סדירים מבני המקום שעשו עמנו בכל מסעינו. בבורמה ומחוצה לה, הן ב-1943 והן ב-1944. רשאים היו לפשוט את מדי הצבא, באין מפריע, ולפנות איש לביתו, אולם הם לא עשו כזאת. היו ביניהם שעברו את גבעות מולדתם ממש ובכל זאת דבקו בנו, והוסיפו לשתף עצמם בכל הסכנות והתלאות שמצאנו בדרך. אין ערוך לחוב שאנו חייבים לאנשים אלה. הם שימשו לנו כצופים; היו לנו לעינים ולאזנים כאחת; בלעדיתם עלולים היינו להתהלך עיוורים, חרשים ואילמים. קציניהם היו פקידים בריטיים צעירים של הפירמות הגדולות בבורמה, אנשי-תפארת במיטב המסורת של עמנו.

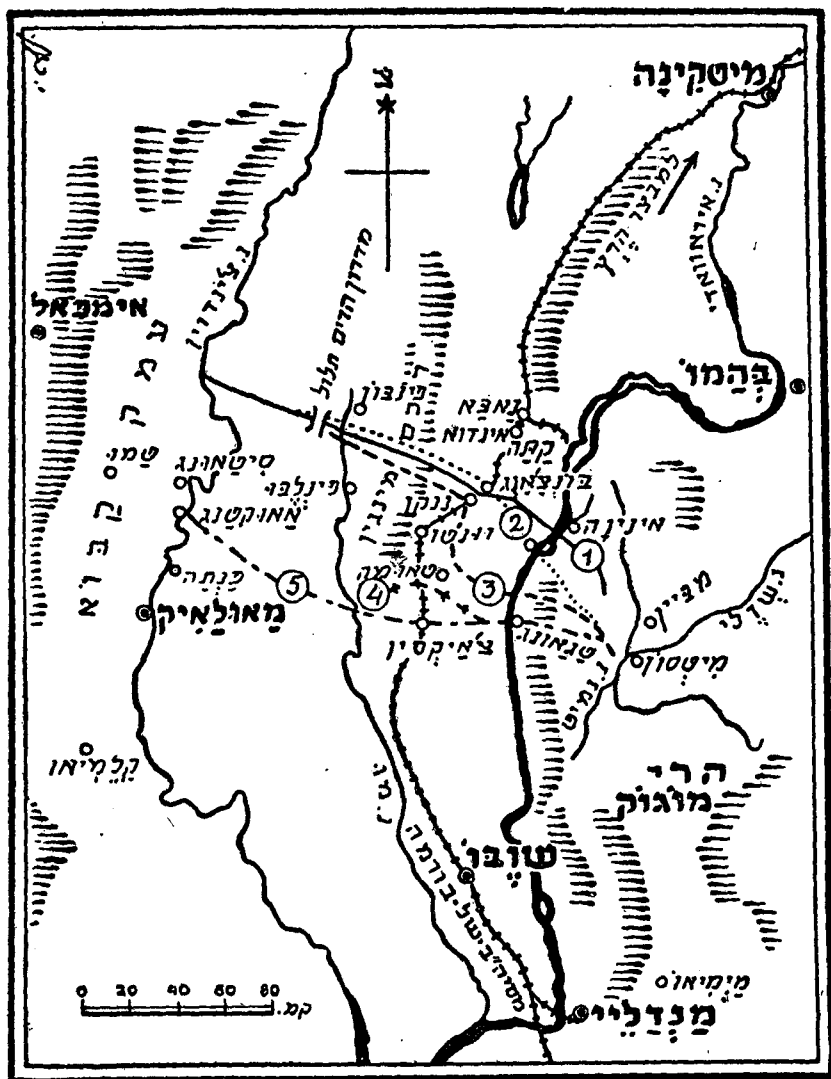
בראשית פברואר 1943, בא גנרל וייל לאימפאל וגילה לגנרל וינגייט, שתכנית ההתקפה בוטלה, ימסענו אתה. אולם וינגייט טען, שכולנו דרוכים לקראת מסע, שהנסיון אשר נכוש יהיה כביר-ערך למסעות שיבואו, והטובה שתצמח מתוך שינחו לנו לצאת בכוח עצמנו תהיה שקולה כנגד אבידותינו הודאיות. כל קצינו צירפו עצמם לטענתו זו. אף על פי ששליש חטיבתנו נפל בנופלים, ורוב הנשארים חזרו שבורים ורצוצים מבחינה גופנית במידה כזו, שלא צלחו לשירות נוסף משך שנה ומעלה, הרינו מוסיף וטוען, שהמסע היה כדאי וכדאי.

מכיון שזכנסנו לענין בכוח עצמנו בלבד, כאשר אמרנו, ניתנה ליפנים יד הפשית להתרכזו נגדנו. מטרנתו בראשיתה היתה להציק לקוי התחבורה של האויב, בה בשעה שתותקף חזיתו, מתוך הקוה, שייחנק בחץ זה על תחבורתו, ויאלץ להסיח חלק מגייסותיו, כדי לשחררה. לאחר שתכנית ההתקפה בוטלה, ראינו הכרח בשינוי תפקידינו, ומעתה היתה מטרנתו רכישת נסיון וידעיות טופוגרפיות, תבלנות כללית, יאם יותר לי להשתמש בביטוי טכני — עבודת גורפייבינג. על הכל ביקש וינגייט להזכיר שאפשר לסמוך על אספקה מן האויר כאמצעי אספקה יחיד ועל האלחוט כאמצעי כיוון יחיד. עד אז לא ניסו בעלי-הברית להשתמש באספקה מן האויר אלא כאמצעי אחרון, שעה שכותרו גייסות על ידי האויב, כמו בגיונאה-החזשה ובירחכים.

לית-מאן-דלילי, שהתוצאות המוחשיות של המסע הראשון היו דלות, פיצצנו חלקים של מסילת-הברזל, ממאנדאלי למייטקלינה (ואגב ארשה לעצמי לומר, שאין כמוה מלאכה קלה ונעימה); הרגנו כמה מאות יפנים; וסבורים אנו, שסיכלנו לשעה את תכניותיהם לכיבוש הצפון הקיצוני של בורמה, שהיה עדיין בידי הבריטים.

נמתחה בקורת על גנרל וינגייט, על צליחת האיראואדי. ודאי, שאלמלא עשה כן, היו לנו סיכויים גדולים יותר להחזיר את כל הבריגדה בשלמותה להודו. אולם מאידך-גיסא — כפי שהיה מכריז הוא עצמו בתוקף רב, אילו נמצא בתוכנו — הרי ללא אותה צליחה היה הנסיון שרכשנו לוקה בחסר, והיו נשארות פרצות רחבות בידעיותנו הטופוגרפיות. אירע מה שאירע, ורוב חילו נתפש והוצמד בניונגל היבש המאובק, במקום שנתר שוילי מהוה עניבה גדולה לפני נפלי לאיראואדי. השהינו עצמנו שם יתר על המידה. היפנים הקיפו אותנו, בהשתמשם בהגרות כדי לסגור עלינו, וכדי לפרוץ את המלכודת נאלצנו להתפצל לקבוצות קטנות.

קשה היתה פגיעתה של התפצלות זו ברוח האנשים, וכן ניתנה בה המהלומה האחרונה לאספקה מהאויר, והאיל ולא נמצא מספר מספיק של מכשירי אלחוט בשביל כל הקבוצות, ובגלל המחסור במזון גבר הסבל בדרך חזרה להודו. מאידך, ניתן לקבוצות הבודדות לפלס להן נתיבות למקום מבטחים בדרכים שוות. מהם פנו מערבה ומהם צפונה, ופלוגה אחת עברה ברגל 500 מיל עד שהגיעה לסין. ידיעותינו המשותפות על בורמה העילית נצטרפו מעתה לחשבון ניכר.

מסע שדרות יונגייט ב'1943

יהא זה לא נכון, ללמד זכות יותר על המסע הראשון: אולם יש ויש לזקוף לזכותו רוח אחד חשוב לאין ערוך, והוא הוכחת היעילות שבהצנחת אספקה. כל החטיבה, ספקו צרכיה בחמשה מטוסים בלבד, ואנשי הלהקה מס' 31 של חיל-האוויר המלכותי היו גיבורי אותה העלילה המפליאה. עדיין זוכר אני ברחשי תודה את חסדו של אותו טייס אלמוני, שהיה נוהג, עב גמר כל הצנחת אספקה, להשליך בתוך המטוס תוך כדי מרוצו האחרון את עתון אותו הבוקר.

מהתחלה צנועה וזו צמחה אותה מערכת עצומה של אספקה מוטסת, שהועילה יותר מכל גורם בודד אחר להביא את הנצחון בבורמה, זאת ארגונה יש לזקוף לזכות מאמציו החלוציים של מיוזר ה. ג. לורד, מ"רגימנט-הספר".

באותו המסע הראשון נבט עוד גרעין אחד, שנשקפו לו עתידות. שלחנו להודו ידיעות על מסרות ראויות להפצצה יעילה ע"י חילות-האוויר שלנו. בשנת 1944 התפתח ענין זה והיה למה שנודע אולי כסיוע האוירי המשולב ביותר שהושג מעולם.

מיוזר קאלוארט, מפקד השדרה מס' 3, הגיע לצ'ינזוויץ, בדרך יציאתו להודו, ב-20 באפריל 1943, אני חזרתי לשם ב-24 בו. אחרי כן עברה עלינו תקופה של חרדה לגודלו של גנרל וינגייט, שלא נתקבלו ממנו כל ידיעות. סבורים היינו, שאמר לפלס לו דרך ישר אל הצ'ינזוויץ. אני באתי בדרך-קפנורדיא ארוכה וחשבת, שאגיע ימים רבים אחריו. אולם ב-30 באפריל, לערך, לאחר שחצה את הצ'ינזוויץ בשחיה, כדרכו, הגיע מטונף ומוזתם לגדה המערבית. התגערתו מתלאות המסע באה כהרף-עין. את שלושת השבועות הבאים בילה בצריף קטן באימפאל, בערכו במכונית-כתיבה דידוחשבון על מסעו, בצירוף תכניות מפורטות ומושלמות לעתיד. הדידוחשבון היה יצירה ספרותית לתפארת, אולם לרוע המזל, היו בו קטעים בלתי מנומסים עד כדי כך, שראו לנהוג בו מידת-מחיקה יתרה לפני שראה אור.

כעבור שלושה חדשים הגיע לקוויבק, משם חזר ובין רשיון ממר צ'רצ'יל להקמת חיל של שש בריגדות, ומתנה מאת הנשיא רוזוולט — מה שקרוי בלשון חילים "חיל-אוויר פרטי".

„חיל אוויר פרטי“

אולם בתנאים ההם ובתקופה ההיא של מלחמת המזרח הרחוק, היה בחיל אוויר פרטי משום מתת-יה, ממש. בדומה לביטוי „צבא פרטי“, כך גם הביטוי „חיל-אוויר פרטי“ מרבים מדי לגרוס בנוגע אליו, בתורת מושכל ראשון, שדבר רע הוא. איש לא יחלוק על הדעה המקובלת שהקצבת מטוסים במנות של „תכילה בפרוטה“ — טוב, מטבע לשוניה איומה — היא, בדרך כלל, נטולת כל מידת חסכון ואינה רצויה. בצורת-המלחמה המיוחדת שלנו היינו נטולי ארטילריה בהכרח, וחיל אוויר שלנו היה, למעשה, הארטילריה המוטסת שלנו. המפציצים ומטוסי-הקרב השתתפו באימונינו, ונתקיימו בינינו יחסי עמיתים ורעים, באופן שהכרנו מקרוב איש את יכולת חברו. מדי יום ביומו היו ממריאים לטיפות-סיועין והכירו את הארץ כמונו אנו; לעתים קרובות ידעו את מעמדה המדויק של כל שדרה. יתר על כן, חבורת-טייסים נפלאה זו סברה וקיבלה, שהשדה הוא המקום הראוי לנסיגות, והיו משתוקקים לבחון תוך פעולות של ממש כל רעיון חדש העלול לצוץ במוחם או במוחם.

הידיעה שידעו, אותנו, את בעיותינו ואת מצבנו בכל רגע מסוים היתה שלמה במידה כזו, שיכולנו לוהד לגמרי, על קציני-קשר אויריים, בכל שדרה נמצאו קצין של חיל-האוויר המלכותי וכיתת אתמיהם. בשעת הצורך היו מבקשים סיוע אוירי מהתו. במרחק של 200 מיל; יהטייסים היו מקבלים הוראותיהם בשעת הטיסה מאת קצין חיל-האוויר המלכותי שעל הקרקע. אם קרה ושעה שהגיעו למקום, טרם נתחוויר להם מה היא המטרה, היו עוברים על פני מה שנדמה להם כמטרה, והקצין שעל הקרקע היה מתקן את אשר פגמו בניחושים עד שהתבררה להם אל נכון. בחפץ-לב הייתי מרחיב את הדיבור על נושא זה, שהגני רואה בו אחד החשובים שבנסיגותינו, אך אין שעתנו פנויה לכך.

הנורא בסיטי 1943, נורא אפילו מהמחסור במוון, היה הכרת לנטוש אנשים פצועים אי מוירעם לנפשם. העובדה שכל אחד מאתנו ידע מראש, שזה יהיה גורלו, באם יוכרע מחמת פצועים או מהלות, לא הקלה על המצב, ואחריותו של מפקד, שנטל עליו להחליט החלטה מעין זו היתה תמורה עד כדי דכאון. אולם מטוסים קלים וטייסיהם האמיצים עמדו לנו שלא לאבד ב-1944 יותר אנשים, או לאבד אך מעט מאוד יותר, משהיינו עלולים לאבד במערכה רגילה.

כן השתמשנו במטוסים הקלים, כדי לבחון, מגובה צמרת עץ, את אמיתות הידיעות שהמציאו לנו אנשי המקום לאיתור האספקה של האויב או מטרת אחרות. לאחר בדיקה כזו היינו מזמינים את ה"מיטשלים" שלנו מהודו, מסמנים את המטרות תוך הטלת עשן סביבן, אף זו מן המטוס הקל, מגובה של 50 דגל, ורואים אחר כך במסצזים הקולעים את פצצותיהם לתוך מעגל העשן.

המסע השני של וינגייט

מגויו של אדמירל מאונטבטאן לפיקוד באסיה הדרומית-מזרחית נכנס לתוקפו בעת אהה עם שיבתו של וינגייט מקויבק. בעוד שבשנה הקודמת היה כוחנו מורכב משני בטליונים מסוג נחות, הרי ב־1944 ניתן לנו ממיטב האנשים. כל הדיביזיה הבריטית ה־70 נמסרה בידי גנרל וינגייט. הדיביזיה נוצרה, בפרוץ המלחמה במזרח התיכון, מכל הבטליונים הבריטיים ששירתו באותה זירה. אנשים אלה היו מותיקי ימי המרד בא"י, מקפריסין, סומלילנד, המדבר המערבי, סוריה וטבורוק. הדיביזיה נשלחה להורו במרס 1942 בדרכה לבורמה. אולם נפילה רגונו מנעה את בואה למועד וכניסתה לאותה מערכה. בנוסף הועמדו לרשותנו בטליונים מצוינים בריטיים וגורקים מהודו, יחד עם הבריגדה של אנשי ניגריה, שהיתה מיועדת להיות חיל־מצב בתוך בורמה. חוץ מהניגריים, אורגן כוח זה ב־5 בריגדות, כל אחת בת 4 בטליונים; 3 מתוך בריגדות אלה היו בריטיות טהורות ושתי האחרות מעורבות בריטים וגורקים. בטליונים הודיים לא היו. לא אחיש שהצטרפנו במקצת כשמצאנו עצמנו מוכתרים רשמית בשם "הדיביזיה ההודית ה־3". שם זה הומצא לכתחילה לשם חיפוי, אולם לאט־לאט חדר ונשתרש ונתקבל כשמנו הרשמי, לחמת־רוחם של החיילים הבריטיים. אכן, אין ספק בכך כי החייל ההודי שמו הולך לפניו; אך היתה זאת עוולה יתרה לשלול מחיל שריב מגונו בריטי את ההורמונות להכריז על זהותו שלו. אולם דברים כאלה מתרחשים, ומעשה באחד מידידי, שהרצה במאסלפורו על המסע, ושאלו אחד מן הקהל לאחר ההרצאה: "מה טיב היחסים בין הבריטים והצינדיטים?"

מסע השני שלאחריה היה שונה מן הראשון כשוני הגבינה מן הגיר. הפעם היתה התכנית לתפוס את איזור אינדאו, מרכז החבורה חשוב בבורמה העילית, שממנו מסתעפות דרכים לכל הרוחות, ומסילות־ברזל עוברות מזרחה, צפונה ודרומה. באינדאו היו שני שדות תעופה, וקוה קיונו, שאם נצליח לתפוש את אלה או להקים אתרים, נוכל להטיס דיביזיה או שתיים ומשמם להתפשט דרומה. קיונו להרעיב את הדיביזיה היפנית ה־18 שעמדה בפני התקדמותו של גנרל סטילואל, מלאדו, בצפון, וכן להכריח אותה להרפות מלחצה.

הבריגדה שלי, ה־16, יצאה לדרך, מלאדו. הלכנו בדרך שעבר בה גנרל סטילואל, אחר כך נשינו אל ההרים במקום שם היה צפוי לנו מסע קשה ומיגע. ירד גשם ללא הפוגות. יום אחר יום; היה עלינו להבקיע לנו כל מדרך כף רגל, בדרך כולו עקוב, כמעט; היה עלינו לבנות דייקים ומעברים לפרדים; חצינו שטחים חדשים לנו לגמרי, בחלקים מסויימים של הדרך נמצאנו בנובה של יותר מ־6000 רגל ובתשעת הימים הראשונים עברנו במרוצץ פחות מ־4 מיל ליום. לכסוף הגענו לצינדוויין, כעבור חודש, כמעט, מיום צאתנו.

הגענו לאיזור אינדאו בבטליון אחד פחות, באשר יעדתי, בעוד מועד, להתקפת מקום אחר, בסוף מרס. עברנו קרוב ל־400 מיל בשורה — לרעתי שיא של הליכה בשורה־ערפית; על כל פנים, אינני מיעץ לאיש להתחרות בו מאז ומעולם. הנני שותף לצערו של כל מן שנאלץ לשרך לרכו כולה מאחורי פרד — אותו הפרד כל הזמן.

נסיתי ללכוד את אינדאו בסערה, אך לא הצלחתי. ומכאן ואילך הצקנו בעיקר לקוי התחבורה של האויב למערות־המגן שלו מול מכשולות־הכביש ומסילה הברזל. כבסיס שימש לנו גיא־חמד זעיר, מוצנע בין ההרים, במרחק 20 מיל, בערך, משם, על נהר מזא.

בנינו שם רצועת־חניה למסוטי דקוטה. 1200 ירד ארכה, והוטסו לתוכה עוד 5 בטליונים. לא אאריך בתיאור פרטי של אותו מסע. באמצע מרס חצו היפנים את נהר צינדוויין

והתקפו את הקורפוס ה-4 תוך „הבקעה של תלת-קלשון“, כלשון העתונים. הסמכות זו התפתחה בצורה מסוכנת בשבילנו, ולא היו עוד גייסות להטסה אל המובלעת באינדא, ולא לצליחת הצ'נדווין, כדי להמשיך משם בדרך היבשה ולהתחבר עמה. בעת שוינגייט נהרג בסוף מרס, היו לו שתי בריגדות וחצי, ערוכות סביב לאינדאו ועוד אחת מוכנה להטיסה שמה. אולם הכוחות מבחוק, בהם חלה תקותה, כי יצלו את המצב שכותומי יצרו במקום, שוב לא היו מצויים, ולא נמצאו, עד שנשברה האופנסיבה של היפנים והתפורר צבאם.

מותו של וינגייט ושינוי התכנית

מותו של וינגייט ודאי שהיה נחשב לאסון בכל עת ובכל שעה, אולם לא ניתן להעלות על הדעת שעה קשה יותר מזו שבה אירע. היה הדבר בדרכו תורה מהתעוצות שקיים עמי ועם עוד אחר ממפקדי הבריגדה שלו. הפקודות שנתן לנו לא היו ידועות למטה, ואנו לא ידענו זאת. ממלא מקומו היה ב'שדה ואי-אפשר היה להתקשר אתו, המטה עצמו זו מאימפאל (שהיפנים איימו עליה מקרוב) להרוג, והנצל לשער תוצאותיה של עוכרה זו לגבי אפשרויות הקשר שלנו; ומהלומה נוספת לקשר האלחוט שלנו ירדה עלינו בצורה של סופות-רעמים עזות שנמשכו ארבע ימים. ימי מבוכה אלה השאירו מאחוריהם ירושה שנתנה אותותיה לרעה ורב חלקה בהפרת שני עקרונות-מלחמה שהיו חשובים לנו ביותר: הריכוז והדבקות במגמה. אף כי בנוגע לעקרון השני, הרי הפרתו היתה בלתי-נמנעת עם שינוי התכנית.

התפקיד השני במעלה — לסייע לגנרל סטילוול להגיע למטרתו — נתמלא בסופו של דבר, שום אספקה לא הניעה לדיבוייה היפנית ה-18 כארבעה חודשים. מחמת פעילותה של בריגדת-הרגלים של בריגדיר קלוארט בחסימת הדרך והמסילה מצפון לאינדאו. מחסום זה (שהיה ידוע בשם „העיר הלבנה“) משום ריבוי המצנחים שהיו תלויים על העצים סביבו) החזיק מעמד נגד התקפות מרות, אף כי באו לסרוגין, משך 7 שבועות תמימים, ומהנה עליה נפלאה, רצופה כשרון-אמצאה והתגוננות תוקפנית עקשנית. חיל-המצב, שכלל בומים שונים בריטים, גורקים, ניגריים, ו„קלעי בורמה“, הדף יפנים רבים מהם פי כמה ופורר שתי חטיבות יפניות, בהשתמשו בכל מיני נשק המצוי תחה השמש, החל בסיוע אוירי מודרני, המשך בתותחים בני 25 ליטראות, מרגמות, וזורק-להבות, וגמור בכלים צנועים, כרובה וכידון, ואף בצנוע מזה, כתיבת-הרימונים העשויה מתכת, בה השתמש חייל ניגרי, שהעדיפה על רובהו, כדי לחכות בה בראשו של קצין יפני. מעשה „העיר הלבנה“ הוא עלילת-גבורה, למן הרגע בו הוקמה בתוצאת הסמכות נהדרת ועד הלילה בו הוטס וסולק כל תותח ומקלע בדרך האויר, וחיל המצב התחמק בלא שהיפנים ידעו שהסתלק.

מענין לציין שריגמנט מבריגדה זו נטל חלק רב הן בפעולות מוטסות אלה והן בארנהיים. בתוצאות פעולותיהן של בריגדות אלה (הבריגדה שלי הוטסה להרוג במאי) ולחצם של כוחות הגנרל סטילוול נון הצפון, חללה כמעט הדיבוייה היפנית ה-18 להתקיים. היא לא נתמלטה מעמדותיה בצפון, חוץ ממפקדה, שלפי ההשערה, ברת ברפסודה באירודי. עם נפילת מוגאונג נסתים המסע עד כמה שהוא נוגע ל„כוח המיוחד“.

חלקה ומסקנותיו

כך נסתיימו שתי עונות של מסע-מלחמה מענין מאין כמוהו מאחורי קוי היפנים, בו נמצאו למדים המון דברים צבאיים ומוטריים, טקטיים וטופוגרפיים, ועוד. אני כשאני לעצמי, עלי להודות שהנני מעריך יתור מכל נסיון זה, שהייתי חי, ונע ומרגיש בישותי, הודות לידיעת דבר, שידעו אבות אבותינו בחוש, ושהיה עלינו ללמדו — ידיעה שתורבותנו המתקדמת השליכה אחרי גור, ככלי אין חפץ בו, אך אין ערוך לה כשאתה חי ורודף ציר ונרדף בארץ-יער רמת-יבדים. היו לנו כל-ינשק חדשים, היו לנו אוירונים ואלחוט; אולם עומדים היינו במלחמה נגד אויב פראי בתנאים פרימיטיביים. נוכחנו שרבים ממושגינו הקודמים על משמעותו האפשרית של דבר זה אין להם שחר; עדיין אתה מוצא פתאים מאמינים לשטויות מעין אלו.

רבים מדי האנשים הדבקים עדיין בעיקרי אסכולת "הגיהנום הירוק של הגיונגל". הם שהיו נוהגים לשנון לך, שהאיובים שנים: הגיונגל והיפני. משהוהוהוה שלא להגיד זאת, באו ואמרו לנו, שהגיונגל הוא הטוב והנאמן בידידינו. האמת היא, כמובן, שהגיונגל, ככל גוף אחר שבעולב, לעתים הוא נעים ולעתים אינו נעים, וככל גוף אחר ניתן לכל אדם ובנו לחקרו וללמוד את דרכיו, ומאחר שלמדו, יתכן שימצא בו קסם רב. לימדנו את אנשינו להתגאות בידיעת הגיונגל שרכשו לעצמם, והם הצטיינו בכך — בן הכרך לא פחות מבן הכפר.

באשר ליפני, היתה אסכולת "הגיהנום הירוק" נוהגת לתארנו כאיש "ערמומי", ודאי שאין הדבר כן. פשוט הוא ומאמין לכל דבר; אולם עומדת בעינה העובדה, שהוא לוחם מעולה ואיש אמיץ מאוד, וסגולה עילאית לו, שהוא מוכן למות מות אלמוני, הרחק מידידיו ורעיו וללא חרדה לגורל בני משפחתו, והרי זה יתרון גדול לו.

אם נמיין את השעורים שלמדנו פרקים פרקים ונתן לכל פרק את הכותרת הראויה לו, נמצא בפרק, שכותרתו "שירות מודיעין", דוגמה נאה ביותר לגודוה שצייניתי לעיל: הוה אומר, עלינו לרכוש לנו מחדש ידיעות שנונחו מזה כבר, התרגלנו לכך בצבא — ואולי אף בחיים הרגילים — שידיעות תלוסגנה בשבילנו, ובמידה מסוימת אף תנופינה, ואפילו מסקנותיהן תוסקנה בשבילנו בידי אחרים. בעליחיים ואנשים פרימיטיביים הם עצמם חייבים לעמול ביועת האף ביודון זה, וכן היינו חייבים אנתנו לגבינו אנו, שהבריגדות והשדרות שלנו נמצאו בשדה ממש. הידיעות, שהגיעו אלינו במעטפה חתומה מבטיסנו, היו חשובות פחות מכל. אנו ביקשנו לדעת את טיבם של השטחים על כל סביבותינו, היכן מצויים המים, היכן הדרכים, מה מעשה האויב בשכנותנו הקרובה. באשר לידיעות טופוגרפיות, לא תמיד יכולנו לסמוך על המפות שבידנו. פיתחנו חוש מיוחד לפרשות מים ולרשתות תעול, וחוש למבנה של פני הארץ, וכך יכולנו להלך עם השתי ולא להיות נאלצים מדי פעם לרדת ולעלות גאיות ותעלות. חייב היה אדם ללמוד לדעת, כיצד פועל הסלגרף של הגיונגל, ולהבין עד כמה העדה, השוכנת במערכת עמקים אחת, מבודדת מזה השוכנת בשניה, וכך יוצרת כל מערכת עמקים גם שיתר מלחשין משלה, והולכת — כמוה כמים, בעקבות השתי של הארץ.

כל ידיעותינו המקומיות באו לנו מפי הילדים, ובניגוד לדעה המקובלת, מצאנונו מוסמכות מאוד, כל זמן שלא הסחנו דעתנו מן הכללים המתנים אותן. כך למשל נמצאו מדויקות בתוך רידוס של 8 מילים, בערך; לוקות בהכללה — ברדיוס שבין 8 ו-12 מילים, ואילו ברדיוס גדול מזה נמצאו מעורפלות או גושנות ומסתמא פסימיות. שוב, לגבי גייסות בתנועה גדול נמצאו מדויקות ביותר, ואלו לגבי גייסות סטטיים — בלתי מדויקות; כך היינו אף אנתנו עצמנו עלולים לדבר סתומות על מספר החיילים החוזים באולדרשוט, בבואנו לשם לעסוק בקניות, בעוד שאילו ראינום עוברים בסך על פני נקודה מסוימת, היינו מקבלים מושג נכון, פחות או יותר. אף אם יתכן, שאנו לא נטרח למנותם, הרי ילידי בורמה טרחו וטרחו. כך ידענו תמיד, לפחות, אם יש יפנים בסביבה, ולפעמים אף שיהק לנו מזלנו לדעת מהו מספרם, בערך. הסיירות שלנו עצמנו היתה לוקה בחסר, אילמלא הושלמה מתוך חקירת אנשי המקום; אכן הסיירות הטופוגרפית הוקלה בהרבה ב-1944 — השנה השניה למסענו — הון שימוש במטוסים קלים, ואני טסתי שעות רבות, בגובה של צמרת עץ, בכליטיס קטנים ומצוינים מתוצרת אמריקה בהתבונני בשטח שעמדנו לעבור בו או להתקיפו. לא היססת לקפוץ לתוך אחד מאלה לסיסת עשר דקות, יותר משהיית מהסס לנהוג אותן עשר הדקות בגים.

טקטיקה, כלי זין וציוד

מבחינה טקטית נבדל הנוהג שלנו אך מעט מזה של חיל-רגלי רגיל שעה שהיינו פועלים בתורת בטליונים או שדרות (עלי להסביר כאן, שהבטליון שלנו היה ערוך בשתי שדרות, שיכלו לפעול כל אחת לחודה, אך בדרך כלל נתחברו לעמוד בקרב מסוים שכם אחד). אולם חסר לנו, כמובן, הנשק המסייע הרגיל של הרגלים — תותחים ושריון. את מקום התותחים מילאו ה"מיטשלים" וה"מוסטנגים" האמריקאים שלנו, שנענו לכל אשר נקראו. אחד מהבטליונים שלי

קיבל פעם בשעת משבר, סיוע אידיי של "מוסטנגים" משדה-התעופה רחוק 200 מיל, בפחות מ-50 דקה מהרגע בו קלטו את קריאתו לעזרה.

גנשק הכבד ביותר בתחומנו אנו היו שתי מרגמות של 3 אינץ' ו-2 מכונות-ירייה "ויקרט" לכל שדרה, יחד עם "לאיפואים" ו-"פיאטים", שנמצאו נוחים מאוד להוצאת מכוניות-משא מכלל שימוש ושלעתים, שעה שאולו פגוי מרגמות, ניתן לכוונם כלפי מעלה והיו יורים במרגמות. האימפרוביזציה היתה מלח-החיים; ודומני שנקטנו כלל זה כרוב הציוד שלנו, החל בנושיות אורז ב-"מיני-סות" ועד למלוח סירות הניפוח שלנו במים לשמש שקתות לסוסים. ושוב הרבינו ללמוד מדרכי האימפרוביזציה מ"קלעי בורמה", בעוד שבעינינו, עיני אנשי המערב, היה הציוד, שנצמצם בתחום הניגון לגשיאה בכוח עצמנו, דל שבדלים, הרי דימו הם לראות בו חוות הכל. תוך רבע שעה ידעו להתקין סירה מיריעותיהם, עם חבלים עשויים משיפת השיחים, ומסגרת שנחטבה בכמה חבטות וזיוות בסכין הארוכה שנשא גם הכריטיים וגם הקראגנים. באותה סכין עצמה היו מושטים את עור הצבי תוך הזמן הקצר, שהייתי אני עושה בעזרת צוארון ועזיבה. יהיה זה בלתי-נכון להעמיד פנים, כאילו גייסותינו הצטיינו בכך כמוהם, אך בכל אופן הסתגלו לכך הרבה יותר מהמצוי באנשי גזענו, בכללם.

אע"פ שצידנו נראה דל בעינינו, הרי נראה גם ככד ביותר. כל איש נשא 70 ליטראות, ובהגיע תורו לשאת את ה"ברך" היה טוען למעלה מ-90 — וזו מיד לאחר הצנתת-אספקה, כשהיה עמו מטען מלא של מנת 5 ימים. בממוצע היינו עושים מ-1½ עד 8 שעות הליכה ביום, בהפסקה של שעה לפת-שחרית ו-3 שעות בצהרי-היום בהן היינו מחליפים את מרבית התשדורות שלנו. היינו יוצאים לדרך עם הגץ השחר, כדי להשאיר מרבית הדרך מאחורינו לפני השחר החום, ולרוב נטינו אהלינו רגעים מספר לפני רדת החשכה. לא היו לנו תביעות יתרות בבחירת המקום לחניה ובלבד שיהיה מרוחק מכל שביל, ונוהרנו שלא להשאיר עקבות בין השביל לבין מקום החניה. רוב הליכתנו עברנו בשבילים דרוכים, אך שביל חדש כי הבקענו. היה בולט ונראה לא פחות מישן לאחר עברה בו שדרה שלמה. היה עלינו להרחיבו כדי 5 רגל, לפחות, להעביר בו את הפרדים עם מטענם.

שנת הלילה נמשכה כרגיל 9 שעות, ואף רגע מאלה לא היה למותר והיה זה מאמץ רב מדי בוקר, לצאת שוב לדרך. לא היה צורך להזהר בהעברת אש. אף כי עשן עשוי לפעמים, במזל-ביש באמת, לגלות מקום חניתך לאויב, הרי להבה לעולם לא התגלה — כל זמן שאתה מרוחק די הצורך מן השביל. לבטחוננו מצאנו די לנו בוזג משמרי-האזנה ולעתים אף באחד. אם הסביבה היתה סביבת יובש נהרנו להתרחק מן המים, הואיל וצופי האויב יחפשוך תמיד ויקא ליד המים הנדירים.

מזון

המזון היום בעיה רצינית. הצנחת מזון הצריכה כשש שעות, משתביא בחשבון את התכונה לכך ואח קבלתו, איסופו וחלוקתו, והיה עלינו להסתפק, איפוא, בהצנחה אחת לכל חמשה ימים. בשנת 1943 כללה המנה היומית 12 ביסקויטים, 2 אוקיות של תאנים, 2 אוקיות של גבינה, מעט אגוזים וצימוקים, סוכריות חמוצות, תה, סוכר וחלב, ואילו סגירות ממין גרוע ביותר, (היינו מתלוצצים אומרים: "התכבד נא באחת משלי: הן הובאו במטוס מיוחד מהודו"). לראובנו רחצה ב-1943 ההלכה, שמנת 7 ימים בדין שתספיק ל-10 ימים, והיתה זאת כלכלה עזמה להבטח, יתר על כן, לרגל סיבות שונות, פחת מספר ההצנחות ביותר, והיינו כולנו מידלדלים והולכים במהירות רבה.

בשנה שלאחר זאת קבלנו מנות א אמריקאיות, ואף כי נמאסו עלינו, הצטיינו מבחינת ערכן התזונתי והיו לנו להבראה. מעולם לא קיבלנו פחות משלוש ליטראות למנת היום. מסוגלים היינו לתת את שארי-בשרנו הקרובים ביותר והיקרים ביותר בלחם או בבשר-שימורים — הן בשנה הראשונה והן בשניה — ומכאן ואילך שוב לא ירחש איש מאתנו חיבה יתרה לחייל המתלונן, שמרבים לפטמו בלחם או בבשר-שימורים. הפגם האחד שמצאת ב א היה, שמתוך

כיבוד דעתם של חכמי הרפואה, היו כל המוונות מלוחים; והיתה התוצאה צמאון איום לאחר כל סעודה, ומימינו ניתנו במשורה לעמים קרובות. אכן, משגה חמור אחד נעשה לפני מסע 1944. אם אנשים יוצאים למסע ממושך ומספר במנות-מזון דלות, יש הכרח ליתן להם לפני כן תזונה משובחה במיוחד, כדי צבירת מלאי. המנה הרגילה אינה מספיקה למטרה זו. אמירת דברים אלה אינה מהוד, "התקפה על הדרוג המקובל של מנות-מזון", שהוא טוב בהחלט בשביל עבודה רגילה. מה שרצינו ומה שהיה דרוש לנו היה יותר בשר, לחם וירקות, מה שניתן לנו לאחר כמה שבועות של משא ומתן, היה מנה מוגבלת של חלב וקקאו. אפילו טענותיהם של הרופאים לא עמדו לנו. זהו לקח, שראוי לזכרו במקרה שיתחדשו תנאים כאלה באחד הימים, כי הגוי משוכנע, שכוח עמידתנו יכול היה לעלות על מה שהיה, אילו ניתנו לנו בימי אימונינו מנות נדיבות יותר.

צליחת נהרות

בשנים האחרונות למלחמה האחרונה הושגו אילו הישגים נפלאים בצליחת נהרות גדולים, שהוכתרו לגבי הצבאות הבריטיים, בצליחת הריין ליד הוואל והאיראוואדי ליד פגן, בהשוואה לאלה, יראה הנסיין שרכשנו אנחנו בשדה-מלחמה זה קרתני במקצת, אולם עליו היתה גאותנו בשעתו. ב-1943 צלחנו כולנו את הצינדווין, ורובנו צלח גם את האיראוואדי; רבים צלחו את שניהם פעמים. צידונו אותה שנה. הכיל ארבע סירות עשויות גומי, ושתי דוברות-גומי עגולות של חיל-האוויר לכל שדרה, וכל שדרה מגתה אותה שנה 300 איש ו-90 בהמה. צליחת האיראוואדי בוצעו לרוב בסירות מקומיות שהוחרמו או נשכרו לצרכי השעה. את הבהמות היינו צריכים להעביר בשחיה או בגרירה, כשהבחירה בין השתים תלויה בעיקר במזגה של כל בהמה ובהמה. ב-1944 צלחה הבריגדה שלי את הצינדווין הרחק במעלה נהר זה, מעבר לסינגקאלינג קאמטי. הפעם הוצאנו זאת לפועל באמצעים חדישים פחות או יותר. לפני צאתנו מהודו דאגנו להכנת סירות-הסתערות, מצוידות במונעים חיצוניים, בהפקידי עליהם כמה מהמהנדסים, שנשארו במקום, כדי להשגיח על כך, שהסירות תהיינה במצב ראוי לפעולה בשעה שנוקק להן. משהגענו לצינדווין ביקשנו לשלחן אלינו, והן הוטסו והובאו בדאונים, שנחתו על רצועת-חול שבנהר לעינינו ממש. בסירות אלה העברנו את כל הבריגדה, 4000 איש ו-600 בהמה, ללא טרדה יתרה. שדרה אחת, שמנתה 450 איש ו-65 בהמה, עברה במשהו יותר משעתיים — גיבול ראוי לשעות ארוכות של אימונים סבלניים בהודו. השדרה האחרונה החזירה את סירות ההסתערות ואת המונעים החיצוניים אל הדאונים וטייסיו של קולונל פיל קוצ'ין חזרו ב"דקות" שלהם, השיאום מעל פני האדמה, והשיבוים למחסניהם בהודו. ברם, לא כן המהנדסים; הללו נצטרפו אלינו במסענו.

גנרל וינגייט

לאחר ציון קצר זה של אילו מן הנסיונות הקלים יותר בערכם של מסעינו, עלי לחזור לנקודה בה פתהתי — לגנרל וינגייט ודעותיו. ברור, שתרומתו הישירה ביותר לנצחון במלחמת בורמה היתה הדחיפה הכבירה, שנתן ניצולו המוצלח של האספקה האווירית לפיתוח שיטה זו. הוא השתמש בכוח השמעתו, בשעה שמצא כי ביכולתו לעשות זאת, כדי להביא לזירת דרום-מזרח אסיה כמה אכזרונים נוספים של מטוסי-תובלה, ומציאותם בנורה, עם אפשרות העברתם לתפקידים אחרים, שונים מאלה שלשמשם הובאו, היתה ענין שחייב אנשים גבוהים ממני במעלה, להכיר לו טובה עליו. תרומתו השניה, שמספר מעריכיה מועט יותר, היתה זו, שהמציא את השיטה של סיוע אוירי ישיר באמצעות משמרות-הצפית. בשדה זה היה בבחינת חלוץ, ועזר על ידו בעיקר מפקד-הגפה ד. ג. ק. תומפסון.

חפיסתו של וינגייט בענין חזירה רחוקת-טווח עברה מרחק רב מלהיות ענין של פשיטה ותבלה גרידא. חבורות קטנות בהרבה מחטיבתו המקורית, יכלו להיטיב עשותן ממנה. אולם

הוא הפש והטיף לחדירה רחקת־טווח כמשהו גדול בהרבה. הוא תפש עד כמה חסרי־ערך הם רביב מהשטחים, שהצבא מוכרח להלחם עליהם במדבר ובגיזגול, ואפילו מחוצה להם, ושאם ניתן לדלג עליהם, מוטב לדלג. מה תועלת יכולנו אנו, או היפנים, להפיק מהשטח מרובה־המיליון, שהפריד ב־1944 בין צבאותינו ובין מטרתם? וינגייט היה מוכן להגיה בידי האויב את המיליון חסרי־הערך בין הצינוריון והאיראוואדי, בעוד אנחנו חוסמים דרכו מעבר לאחד וכובשים את מטרותינו מעבר לשני. טענה זאת, — שלא יחסר לה אלא הפירוט המשכונן, שידע הוא לתת בשפה כה נמלצה, היתה ממין הטענות הצבאיות שלו. שום דבר לא העלה את חמתו יותר מכינוי קבוצות החדירה שלו בשם „פלגות“. הוא ראה אותן כחלק בלתי־נפרד מן המערכה כולה.

בדרך כלל, לא עלה בידו להנחיל את אמונתו ב־„חדירה לעומק“ למחשבה הצבאית ההאינדוא. ודאי שהוא שיכנע את המפקדים שלרשותו, אך בהיותי משולל ההשראה הלוהטת של מנהיגותו ומשנתו, אין לי כל תקווה להצליח במקום שהוא נכשל. חדירה קצרה בצורת „היתר הקצוצה“. זכתה להתקבל יותר; ואחת הברייגדות שלו, ה־23, תקעה יתד קצוצה מועילה ביותר, בהרי נאגה. הם תפשו את היפנים בנסיגתם לאחר כשלונם בקודימה והכום שוק על ירך. זה היה לאחר מותו. יודע אני, שהוא היה נותן את אישורו לפעולה, במצאו לה היתר לפי מושגיו, אך היה מכחיש בכל תוקף כי זהו סוג הפעולה היחיד המותר. הוא היה מצביע שאינה אלא חלק של קרבי־התגוננות, אף כי היה הדבר בשלבי הנעילה והנצחון של המערכה. ההתגוננות היתה למורת דוחו. הוא הגה תמיד במושגים של התקפה.

שמעתי אומרים אף זאת, שתוצאות מסעו ב־1944 לא העלו רווחים אלא כדי 5% בלבד לגבי הכוח הגדול, בערך, שהועמד לרשותו. דבר זה קשור בהערת הקודמת, בה הסברתי שהיינו מרוחקים מדי בפנים הארץ, וכך לא ניתן לנו להשפיע על הקרב העיקרי. ושוב, הן הקרב העיקרי תיכן כקרב־התקפה, ואילו נערך כמתוכנן, היו הרווחים גבוהים יותר. זו היתה השנה, בה הוטל על בריגדת הצנחנים ההודית לחתום כשהיא על רגליה, והדיביזיה ה־2 שאומנה ל„פעולות משולבות“, לחמה במרחק 600 מיל מהים.

לבסוף יש אומרים, שגלפּו ימי החדירה רחקת־הטוח. אין לי אלא לטעון נגד חפון־יתר בקבלת דעה זו בתורת הנחת־יסוד. מסעות אחרים אולי יצריכו עוד חדירה מעין זו. במסע הסיום בכורמה, למשל, הייתי שמח אילו ראיתי בריגדה אחת מוטסת להרי קארן, בין בורמה וסיאם, לחסום את המוצא בפני היפנים ורך הרים אלה. פני הקרקע היו גוחים לכך, האוכלוסיה המקומית שנאה את היפנים מאין כמיה, את קוי התחבורה ניתן לנתק בקלות, והשטח נתברך בג'ונגל, במים ובמקומות גוחים לירידת מטוסים. התקדמותה של הארמיה ה־14 ניצלה כל מטיס־דקוטה, מוכשר להמראה, ואת המבצע האמור ניתן לקיים על חשבון בריגדה אחת מתוך הגייסות שנדרשו להתקדמות העיקרית; אולם מלאכה נקיה ומרוממת כזו, אילו נעשתה או, היתה מכניסה רווחים גבוהים.

* * *

אם הרחבתי את הדיבור על וינגייט ורעיונותיו במידה רבה, הרי זה מפני שהוא היה מנהיג המאציל מרוחר על זולתו, מנהיג בעל השפעה מידבקה, שלא סבל מחשבה נדושה ומסגרת. מנהיג שהוליך אותנו לקראת נסיון, ודרך נסיון, שאנו מתברכים בו. אחד מיחירי הדור למחשבת־בנין שיטתית ולכשרון הנהגה והדרכה. פקודותיו לכמה פטרול־סיור ב־1944 ראויים להיזכר כאופיניות לגישתי אל בעיות קשות: „אין שום פטרול מודיע על שום רצועת ג'ונגל שהיא בלתי חדירה, עד שחזר לתוכה“. גוסף לזה, הננו זוכרים את דבריו האחרונים של מר צ'רצ'יל בנוגע אליו בבית־הנבחרים: „איש הגניוס, שהיה עשוי ליהפך איש־היעוד“. מלים אלו הן יותר ממליצה נאה; הן כתובת זכרון ראויה למצבת האיש.

הַפְּעוּלָה, וְלֹא הַמְחַשְׁבָּה, מְכַרְיֵהָ בְּגוֹבֵל הָאוּמָה.
אוֹלָם, אִף כִּי אֵין עָרֶךְ לְאוּמָה חֲסֵרַת פְּעוּלָה, הָרִי
אֵין בְּכוּם הַפְּעוּלָה לְחוֹלֵל דָּבָר מִבְּלַעֲדֵי הַמְחַשְׁבָּה
הַמְדַרְיָה אוֹתָהּ.

פ ב י ט ש ג ה